

Zelei Miklós

A diktatúragyár bevétele

Olefinprogram?

Hahaha!

Gumibotgyártás.

Ebbe a gyárba dr. Tenkess Samu ezereskapitány, a Nagyfaluí Jövőgyártók Hivatalának igazgatója még soha nem tehette be a lábát. Indulás előtt gondolkodott is, hogy a különleges eseményre ünneplőbugriját öltse-e magára. A zsinóros, sűrű mentét Bocskai nyakkendővel, fekete pantallóval?

Trapper farmert ránt, és úgy vágja be magát a négyütemű Trabantba.

A kapuban elégtételt érezve fordítja el a fejét, és nem fogadja a portás köszönését. Holott eddig mindig köszöntek egymásnak. Határozott léptekkel tart az igazgató irodája felé, fölrántja a párnás ajtót, körülnéz, tekintete mintha nyugtázná mindazt, ami belül van.

Nagy grafikon borítja a falat, piros nyilacskek jelzik a haladás töretlen ívét az 1945-ös indulástól kezdve, s hirdetik, hogy ebben a gyárban a termelés fokozódása a termelékenység eredménye, nem pedig a létszámnövekedése. Már az első évben annyi gumibot készül, hogy kétszer körülérték volna az egyenlítőt. Egymásra állítva pedig százszor olyan magasra érnek föl, mint az első szputnyik.

És még ezután köszöntenek ránk a szédítő évek!

1957.

Az ifjúsági probléma lendülete.

1968!

A kiugró termelés 1982-ben, hála az 1981. decemberi lengyel ostromállapot extra rendeléseinek. A lengyelek ne sztrájkoljanak, hanem dolgozzanak inkább. Méltatlankodtak a magyarok, és szaporán jártak a gumibotgyárban a magyar munkáskezek.

A tartós román export.

Hazugság!

Hát Románia még vadászrepülőgépből is önellátó abban az időben.

De Biharpüspökínél Made in Hungary gumibottal várni az utasokat, talán mégse irredentizmus.

Elüzem!

Kiváló vállalat plakett.

Részlet a *Mandulafecske* című regényből

Az igazgató irodájának falán a trófeák.

Druzsba Narodov Emlékérem.

Belügyminiszteri dicséret kétszer is.

A Munka Vörös Zászló Érdemrendje.

A Munkásőrség Országos Parancsnokságának elismerő oklevele, a szocialista munkaverseny vándorzászlai és jelképei. Már nemcsak hosszában, hanem egymás mellé rakva is kétszer körbeérnek a földet az itt készülő kifogástalan minőségű gumibotok.

– Ennek vége! – gondolja dr. Tenkess Samu, de amint becsapja maga mögött az ajtót, már mondja is, a termelési mutatókra tapadt tekintettel. – Vége!

– Sami, Samikám!

– Csak semmi Sami! A Nagyfalui Jövőgyártók Hivatalának igazgatója, a Bandérium ezereskapitánya vagyok.

– Kóla, kávé, ásványvíz, igazgató ezereskapitány úr? Vagy valami különlegesebb?

– Nem kólázni jöttem!

– Hanem?

– A Nagyfalui Jövőgyártók Hivatala tegnapi dátummal létrehozta a Monográfia Bizottmányt, amely engem választott elnökének.

– Elnök úr, gratulálok!

– A Monográfia Bizottmány megalakulása után elfogadott Ramproga és Munkamenet első pontja kimondja, a Nagyfalui Jövőgyártók Hivatalának, a Bandériumnak és a Múzeumbarátok Körének támogatásával, hogy ennek a gyárnak a kapuit mindörökre bezárjuk.

– De mért?!

– Az új Magyarországon ennek a diktatúragyárnak nincs helye.

– Magántulajdon, piacgazdaság, többpártrendszer, demokrácia, jogállam – sorolja Dévai, a gumibotgyár igazgatója.

– Pontosan. Úgyhogy mint elnök ezereskapitány, a jövőgyártás nevében átveszem a kulcsokat. Kifelé innen, Dévai!

– Ne hülyéskedj, Samikám. Tegnap reggel óta ez egy magánvállalat. Az enyém. Tegnap reggel óta én vagyok itt a tulaj.

– Hát én ezt nem tudtam. Nekem nem mondta senki.

– És az egyetlen munkahelyem! Több mint negyven éve dolgozom ezen a poszton. A hűség nektek is kell, Sami.

– Mi erről nem tudtunk!

– A magántulajdon, ez a mi közös nevezőnk, Sami. Ne azt nézd, amit látsz, hanem aki mögötte van, a magyar magánvállalkozót. A tegnapelőtt még elátkozott magánszektort. Az életrevaló magyar maszekot, Sami. Magyarságunk egybeforraszt minket. Magyarokat a piacgazdaságba! Én, Sami? A legvadabb ávós érában is maszek szerettem volna lenni! Rákosi alatt is a piacgazdaságért küzdöttem. Hiszen én már akkor is tudtam, hogy célunk a Nyugat. Én már akkor is biztos voltam benne, hogy oda kell majd csatlakoznunk. Kádár idején is, amikor halálra froclizták és adóztatták a kisipart, ez a vén szivar – mutat magára az igazgató – tudta, hogy egyszer majd őbelőle is magánvállalkozó lesz a független

Magyarországon. És én fejlesztek, Samikám. Ez az új gyárépület itt, nézz ki az ablakomon, másfél éve áll! Minden omlik össze, ellenben én építkezem.

– Már nem lehet átlátni a folyamatokat.

– Dehogynem. Felejtsük hát el ezt a kis affért, édes Samikám.

– Az nem személyes volt.

– Persze, hogy nem! Készüljünk a jövőgyártásra. Nekem ajánlatom van: fogjunk össze. Mert például mi a fenét fogtok csinálni a munkanélküliekkel?

– Milyen munkanélküliekkel?

– Piac lesz, Samikám.

– Igen. És végre fölmegey a munka értéke!

– Hát az föl. De gondoldj arra is, hogy megszűnik a sok léhűtő munkahelye.

Azt hiszed, kell itt nekem főállású kommunista párttitkár? Én nem lacafacázok, Samu. Nekem arra nincs időm. Fölajánlok neki egy segédmunkási lehetőséget, és ha nem köll, akkorát rúgok bele, hogy seggen csúszik ki a gyárból! El fogod helyezni?

– El ám! Segédmunkások nekünk is kellene. Nem a bosszú, hanem a becsület.

Ez a mi üzenetünk.

– Ám közben tekintsd meg, kérlek, újításunkat!

– Mi ez?

– Na mi?

– Mi?

– Mi mi?

– Na mi?

– Hát könnygázszóró gumibot! Ez politikasemleges. Az Alkotó Ifjúság pályázatra adta be az egyik fiatal, ambiciózus szakemberünk, a Nagy Jani. Nyert is! Alkotó ifjúság nektek is kell. A rossz politika a történelem szemétdombjára, de a teljesítmény, a minőség, a szakértelem és az értük járó elismerés maradjon meg! Pannika, Pannika! – szól a titkárnőnek Dévai igazgató. – Kerítse nekünk elő a Nagy Janit, de rögtön! És hozzon kávé is, örmény konyakot, Ararátot! Vagy egy kis pántlika?

– Konyakot nem, még vezetek – tiltakozik dr. Tenkess Samu. – Egy kis pántlikát!

– Akkor pántlika.

– Úgyis ki van száradva a szám.

– Hívatott, főnök! – áll meg a küszöbön Nagy Jani.

– Gyere csak, Janikám, gyere gyorsan! Mutasd be az ezereskapitány elnök-igazgató úrnak a találmányodat!

– Az csak egy újítás, főnök.

– Ne szerénykedj! Az az én dolgom.

– Ezereskapitány elnök-igazgató úr, szíveskedjék a demonstrációs pulthoz fáradni.

Dr. Tenkess Samu fölhaltja a páleszt, odaballag a bemutatópulthoz, és érdeklődve figyel.

– Ezek itt mind a határozott fellépés hagyományos eszközei, a méreteik ugyan különbözőek, de ettől eltekintve teljesen egyformák. Céljuk is azonos, az eljárás

alá vont személy jogsértő magatartásának megszüntetése és a hatósági akarat kikényszerítése. Ezek pedig a könnygázszóró palackok. Szolgálati fellépése alkalomával az intézkedő rendőrnek nehéz helyesen választania. Gumibot? Könnygáz? Könnygáz? Gumibot?

– Dió, mogyoró, dió, mogyoró? – mosolyog az igazgató.

– Ha úgy dönt, hogy dió is, mogyoró is – folytatja az ifjú alkotó –, akkor, úgy is mondhatám, ezereskapitány elnök-igazgató úr, hogy még semmi nem történt, de a rendőrnek máris mindkét keze le van kötve. Újításom egy mondatban: gumibot és könnygáz egyesüljete.

– Viribus unitis – mondja az igazgató.

– Tessék kipróbálni, ezereskapitány elnök-igazgató úr! Egész nyugodtan.

Dr. Tenkess Samu óvatosan, csak éppen egy icipicit megnyomja a gombot: illatfelhő borítja be az irodát. Az igazgató és Nagy Jani boldogan kacag.

– A változások idejére készített bemutatódarabokból parfüm spriccel, Samikám. Parancsolj – önti a pántlikát Dévai.

Kacag Samu is. És azt mondja poharat tartva:

– Igazgatókapitány úr, köszönöm.

A bársonyos forradalmár nem hal meg a barikádokon. A forradalom a fiataloké. A bársonyos forradalom meg azoké, akiknek a lelke petyhüdtlen, ráncosan becsípődött a múltba. A bársonyos forradalmár azt is kétszer meggondolja, hogy fölkeljen-e a szokásosnál egy órával hamarabb, nemhogy pofán csapatná magát a sűrített marxizmussal.

Illatoznak egész délután.

– Mert ilyen a politika – beszél magában dr. Tenkess Samu, amikor a jobb oldalon beül a Trabantba. A volán mögött az igazgató sofőrje. Hazavezeti a Trabit, nehogy az ezereskapitány elnök-igazgató úrnak problémája legyen. Mögöttük az igazgatói Mercedes gurul, hogy a sofőrt majd visszavigye. A Trabant mindkét ajtajára piros-fehér-zöld mezőben büszke huszárcsákó festve, fölötte arany színben lángolnak a Cum Deo pro Patria et Libertate betűi.

Arcán a mindentudók mosolyával dr. Tenkess Samu vissza-visszanéz a magántulajdona kapujában integető kézre.